

ROBERT KUGELMANN

**Psychologia
i katolicyzm**

HISTORIA RELACJI

PRZEŁOŻYŁ MAREK CHOJNACKI

WYDAWNICTWO WAM

Spis treści

Podziękowania	5
1. WSTĘP	9
Kwestia granic	12
Granice nauki	13
Nauka i religia w szerszej perspektywie	17
Granice pomiędzy psychologią i religią	19
Rozdział pomiędzy psychologią a filozofią i teologią	22
Psychologia powiązana z filozofią i z teologią	25
Psychologia chrześcijańska	28
Psychologia zamiast religii	30
Granice psychologii i religii dzisiaj?	32
Perspektywa krytyczna	33
Rzut oka na problem relacji pomiędzy psychologią i katolicyzmem: problematyczność granic	38
Rozdział 2. Najważniejsze pęknięcie: modernizm i psychologia	39
Rozdział 3. Psychologia neoscholastyczna	40
Rozdział 4. Psychologia jako pogranicze: katolicyzm, spirytualizm i nauka	41
Rozdział 5. Psychoanaliza a siła woli	42
Rozdział 6. Z głębokości: wyzwanie Carla G. Junga i reakcje katolickie ..	44
Rozdział 7. Instytucjonalizacja związków pomiędzy psychologią a katolicyzmem	46
Rozdział 8. Psychologia humanistyczna i katolicyzm: dialog i konfrontacja	47
Rozdział 9. Strefy wymiany wiedzy pomiędzy psychologią i katolicyzmem	48
Rozdział 10. Rozdroże	49
Czy istnieje psychologia katolicka?	50
2. NAJWAŻNIEJSZE PĘKNIĘCIE: MODERNIZM I PSYCHOLOGIA	53
Trwały ślad modernizmu	55
Zapowiedź kryzysu modernistycznego	57
Odrodzenie tomizmu: reakcja na polityczne i intelektualne przemiany nowoczesnego świata	58
Modernizm	64
Modernizm psychologiczny Tyrrella	65
Wkład Tyrrella w psychologię religii	67
Modernizm, synteza wszelkich herezji	73

Konsekwencje kryzysu modernistycznego dla psychologii	78
Ostrożne stanowisko Misiaka i Staudt	78
Progresywny neoscholastycyzm Merciera	80
Cięż modernizmu nad Mercierem	82
Merciera krytyka psychologii	84
„Historia psychologii nowożytnej” a krytyka modernizmu w „Pascendi”	85
Agnostycyzm i pozytywizm	86
Idealizm i filozofia immanencji	88
Teoria ewolucji	89
Wnioski	91
Podejrzana nauka	92
Czy kryzys się skończył?	93
3. PSYCHOLOGIA NEOSCHOLASTYCZNA	97
Filozoficzna psychologia neoscholastyczna	99
Kwestia duszy w psychologii empirycznej	99
Wiara i rozum	100
Dusza	101
Kwestie pograniczne	103
Neoscholastyka i nowa psychologia	104
Neoscholastyka Merciera	104
Rozum i wiara	105
Analiza i synteza	106
Neoscholastyczna psychologia Merciera	107
Izolacja katolików w świecie nauki	107
Autonomia psychologii eksperymentalnej	109
Hierarchiczna relacja pomiędzy psychologią filozoficzną i nauką	110
Zmienny i niezmienny charakter myśli filozoficznej	111
Znaczenie wizji Merciera	113
Psychologia neoscholastyczna w kontekście amerykańskim	114
Filozoficzny i naukowy wymiar psychologii neoscholastycznej	119
Krytyka filozoficznych założeń psychologii naukowej	119
Relacje pomiędzy psychologią filozoficzną i nauką	122
Empiryczna psychologia neoscholastyczna	126
Akademicka psychologia neoscholastyczna	126
Psychologia neoscholastyczna w podręcznikach	126
Tradycja eksperymentalna	131
Neoscholastyczna psychologia poznawcza	132
Psychologia poznawcza Moore’a	133
Struktura „Psychologii poznawczej” Moore’a	134
Eksperymentalne badania Moore’a nad poznaniem	135
Badania eksperymentalne nawiązujące do prac eksperymentalnych Moore’a	137

Badania statystyczne Moore'a	139
Badania dotyczące poznania na katolickim uniwersytecie w Waszyngtonie	140
Praktyki badawcze psychologii neoscholastycznej	141
Czy psychologia Moore'a była zbyt tomistyczna? A może była za mało tomistyczna?	142
Szerzej rozumiana społeczność katolicka – zastosowania praktyczne psychologii neoscholastycznej	145
Późniejsze badania eksperymentalne	150
Zmierzch psychologii neoscholastycznej	151
Autonomia psychologii a autonomia psychologów katolickich	154
Zmierzch filozofii neoscholastycznej	159
Od neoscholastyki do fenomenologii i psychologii humanistycznej	160
Losy duszy, czyli raz jeszcze o psychologii i religii	166
Wnioski	168
4. PSYCHOLOGIA JAKO POGRANICZE: KATOLICYZM, SPIRYTUALIZM I NAUKA	171
Hipnotyzm, spirytualizm i leczenie umysłem: katolicy i pierwsza fala psychoterapii	175
Moc umysłu: spirytualizm i leczenie umysłem (<i>Mind Cure</i>)	176
Reakcje katolickie: psychologia jako pogranicze nauki i religii	181
Katolicy i hipnoza: zagadnienie woli	182
Katolicy i spirytyzm: nowe objawienia?	190
Katolicka alternatywa dla spirytyzmu	206
Katolicka krytyka <i>Christian Science</i> i innych form ruchu <i>New Thought</i>	215
James Joseph Walsh i terapia psychiczna	222
Psychologia na pograniczu	231
5. PSYCHOANALIZA A SIŁA WOLI	235
Wczesne katolickie reakcje na psychoanalizę	236
Neoscholastyka i psychoanaliza	241
E. Boyd Barrett: od jezuita do psychoanalityka	242
Dygresja na temat woli	256
Próby recepcji psychoanalizy na katolickim uniwersytecie w Waszyngtonie	260
Tomistyczna psychologia dynamiczna	263
Konflikty i kompromisy	268
Filozoficzne odrzucenie teorii i praktyki freudowskiej przez Rudolfa Allersa	268
Oskarżenia Fultona Sheena pod adresem psychoanalizy	272
Okres po kontrowersji wokół wypowiedzi Sheena	277
Psychologizująca duchowość w powojennej Ameryce	278
Rozgraniczenia i zatarcie granic	280

Poza granice neoscholastyki i psychoanalizy	282
6. Z GŁĘBOKOŚCI: WYZWANIE CARLA G. JUNGA I REAKCJE KATOLICKIE	285
Poszukiwanie duszy w ziemi jałowej	287
Psychologia analityczna jako nauka empiryczna	290
Jung i katolicy	295
Psychologowie neoscholastyczni o psychologii Junga	296
Nowoczesność i duch: myśliciele katolicycy na konferencjach Eranos	302
Ernesto Buonaiuti i Ecclesia Spirituality	303
Psychologiczne znaczenie manicheizmu i gnostycyzmu	309
Powrót do źródeł	311
Hugo Rahner i ponowne odkrycie tradycji patrystycznej	317
Duszpasterska troska o dusze: teologowie i psychologia analityczna	320
Łączenie tomizmu z psychologią analityczną	328
Angielscy dominikanie i Jung	329
White: okres sprzed znajomości z Jungiem	331
Tomizm White'a	333
Archetypy, „nieuchwytnie granice teologii i psychologii”	338
Archetypy a podział na to, co naturalne, i to, co nadprzyrodzone	343
„Hiob”, Jung i White	348
Media i wieści z zaświatów: spirytyzm, Jung i White	351
Oceny White'a	352
W kręgu White'a	355
Zatarcie granic	359
7. INSTYTUCJONALIZACJA ZWIĄZKÓW POMIĘDZY PSYCHOLOGIĄ A KATOLICYZMEM	361
Nadzieje i zagrożenia związane z psychologią stosowaną	362
Psychologia w katolickim szkolnictwie wyższym	366
St. Louis University	367
Doyle i Loyola University of Chicago	370
Fordham University	373
The Catholic University of America	374
Chicagowskie Towarzystwo Psychologów Katolickich	376
Amerykańskie Katolickie Towarzystwo Psychologiczne	381
Getto katolickie?	382
Powstanie ACPA: lata 1947-1950	383
Misja ACPA wśród katolików amerykańskich: lata 1948-1967	388
Psychologia naukowa i amerykańskie szkolnictwo wyższe	388
Pośrednictwo pracy	393
Poddawanie testom psychologicznym kandydatów do życia kapłańskiego i zakonnego	394
Łączenie psychologii z wiarą	401
Dobrowolne rozwiązanie Towarzystwa i zmiana jego formuły	402

Dygresja na temat psychologii religii	406
Zmiana formuły ACPA	407
Gildia Psychiatrów Katolickich	413
Znaczenie instytucjonalizacji	423
8. PSYCHOLOGIA HUMANISTYCZNA I KATOLICYZM:	
DIALOG I KONFRONTACJA	425
Od psychologii neoscholastycznej do psychologii humanistycznej	426
Teologowie zrzucają pancierz neoscholastyki	426
Szerszy kontekst społeczny	427
Psychologowie neoscholastyczni zbliżają się do psychologii humanistycznej	429
Inspiracje terapii niedyrektywnej	430
Od neoscholastyki do humanizmu	438
Recepcja fenomenologii w psychologii północnoamerykańskiej: trzej przedstawiciele tomizmu fenomenologicznego	443
Magda Arnold (1903-2002)	446
Raymond J. McCall (1913-1990)	450
Alden L. Fisher (1928-1970)	454
Od twierdzy do osoby	459
Psychologia humanistyczna jako psychologia duchowości	462
Dawniejsza psychologia duchowości	462
Psychologia humanistyczna, wola i posłuszeństwo	469
Humanistyczna psychologia duchowości Currana	470
Van Kaam o posłuszeństwie: nawiązanie do dawniejszej psychologii duchowości	471
Autentyczne posłuszeństwo	476
Kwestionowanie autorytetu w dyskursie humanistycznym	479
Terapia jako metafora zmiany	483
Niezbadane obszary	485
9. STREFY WYMIANY WIEDZY POMIĘDZY PSYCHOLOGIA I KATOLICYZMEM	
Strefy wymiany	489
Strefy wymiany w edukacji: osobowość jako kategoria kluczowa	490
Poradnictwo jako strefa wymiany	494
Poradnictwo edukacyjne i zawodowe	508
Poradnictwo pastoralne	511
Tworzenie się języka psychologii pastoralnej	512
Wypracowywanie granic w poradnictwie pastoralnym	515
Konkretne strefy wymiany	521
Instytut Psychologii Pastoralnej na uniwersytecie Fordham	523
Strefa wymiany: istotne zagadnienia psychologii pastoralnej	524
Wina: wymiar psychologiczny i moralny	525

Skrupulanctwo	528
Dygresja: teologia moralna w Stanach Zjednoczonych w latach pięćdziesiątych XX wieku	529
Dojrzały okres psychologii pastoralnej	534
Stowarzyszenia i instytucje	534
Programy studiów magisterskich w zakresie psychologii pastoralnej	539
Definicja psychologii pastoralnej	542
Uwagi końcowe o psychologii pastoralnej	544
Psychologia pastoralna i homoseksualizm	545
Zmiany w teologii moralnej oraz w psychologii i w psychiatrii dotyczące homoseksualizmu	548
Uwagi końcowe	551
10. ROZDROŻE	553
Przed rokiem 1879, po roku 1965	554
1879-1965	555
Psychologia o janusowym obliczu: <i>ressourcement</i> w psychologii	566
Zerwanie z filozofią i z teologią	566
Konsekwencje zerwania	568
Ressourcement	569
Ressourcement w psychologii	571
Paradoksalna dyscyplina	575
O niełączeniu psychologii z wiarą chrześcijańską	578
Unikanie pozytywistycznego ujęcia nauki i religii	580
Unikanie kultu metody i fideizmu	582
Unikanie relatywizmu i fundamentalizmu	584
Psychologia doświadczalna lub empiryczna	585
Psychologia kulturowa?	590
Dusza	592
Bibliografia	607
Indeks osób	657
Indeks rzeczowy	669